

KISWAHILI NECTA 2023

MUDA: Saa 1:30

SECTION A (Alama 35)

Sikiliza kwa makini hadithi utakayosomewa na msimamizi, kisha jibu swali la 1 – 5 kwa kuweka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi katika fomu yako ya kujibia.

Maswali

1. Nini kilisababisha kifo cha wazazi wake Baraka?
 - a. Uhaba wa hospitali kijijini
 - b. ajali ya ndege
 - c. maisha ya anasa ya wazazi wake
 - d. ajali ya gari
 - e. maisha duni ya wazazi wake
2. Nani alimlea Baraka baada ya kufiwa na wazazi wake?
 - a. Wanakijiji
 - b. bibi yake mzaa mama
 - c. bibi yake mzaa baba
 - d. walimu wake
 - e. Mganga Mkuu wa zahanati
3. Baraka alipataje fedha za kumpeleka bibi yake hospitali?
 - a. aliomba kwa wanakijiji
 - b. alifanya kibarua cha kufyatua matofali
 - c. alipewa na walimu wake
 - d. alipata kutoka vijiji vya Jirani
 - e. alipewa na mganga mkuu
4. Baraka alisoma kozi gani baada ya kuhitimu masomo ya sekondari?
 - a. Uashi
 - b. urubani
 - c. uuguzi
 - d. udereva
 - e. udaktari
5. Kwanini wanakijiji walimuona Baraka ni lulu kwao?
 - a. Alifaulu vizuri mitihani yake
 - b. alikuwa msaada mkubwa sana kwa kijijini
 - c. aliwapa pesa nyingi
 - d. alifyatua matofali na kuwapatia
 - e. alifanya biashara na kuwanufaisha

Katika swali la 6 – 35, weka kivuli katika herufi ya jibu sahihi katika fomu yako ya kujibia.

6. “Jino langu linang’aa.” Wingi wa sentensi hii ni upi kati ya sentensi zifuatazo?
 - a. Meno zangu yanang’aa
 - b. meno yangu linang’aa
 - c. meno yangu yanang’aa
 - d. majino yangu yanang’aa
 - e. jino zangu zinang’aa
7. “Manamba angalimsikiliza baba yake _____ mguu.” Neno lipi kati ya yafuatayo linakamilisha sentensi hii kwa usahihi?
 - a. Asingeliumia
 - b. angaliumia
 - c. asingaliumia
 - d. asingeumia
 - e. angeliumia
8. Makuli walisikika wakisema, ‘kidole kimoja hakivunji chawa.’ Je, ni methali ipi kati ya zifuatazo inafanana na methali hiyo?
 - a. Mchonga mwiko huukimbiza mkono wake
 - b. Chanda chema huvikwa pete
 - c. Kidole chako kibaya kitakufaa siku mbaya
 - d. Umoja ni nguvu utengano ni udhaifu
 - e. Kidole chako kibaya usikikate

9. “Tunashauriwa kuwalea watoto katika maadili mema.” Methali ipi kati ya zifuatazo inaendana na kauli hiyo?
- a. Ugambi ni wa wenye ndumba b. udongo uwahi ungali maji c. tone na tone hujaza ndoo d. tone na tone huwa mchirizi e. ubishi mwingi huvuta matendo
10. Kisongo alipoumia Kajiru alimpeleka hospitali kwa matibabu. Methali ipi kati ya zifuatazo ingefaa kutumiwa na Kisongo kwa jambo alilotendewa na Kajiru?
- a. Asiyekubali kushindwa si mshindani
 - b. Akufaaye kwa dhiki ndiye rafiki wa kweli
 - c. Shukrani ya punda ni mateke
 - d. Hakuna marefu yasiyo na ncha
 - e. Mtaka cha uvunguni sharti ainame
11. Wao walikuwa hawana furaha. Neno ‘wao’ lipo katika nafsi ipi kati ya hizi zifuatazo?
- a. Nafsi ya tatu wingi b. nafsi ya pili wingi c. nafsi ya tatu umoja d. nafsi ya kwanza wingi e. nafsi ya pili umoja
12. “Alivyoendelea kukanusha _____ hasira zilivyoziidi kumpanda yule askari.” Neno lipi linakamilisha sentensi hii kwa usahihi?
- a. Ndipo b. ndiko c. ndiyo d. ndio e. ndiyo
13. Nikitoka bustanini nitawapikia watoto chakula. Neno ‘nitawapikia’ lipo katika kauli gani?
- a. Kutendwa b. kutendana c. kutendea d. kutendana e. kutendewa
14. Mwalimu wa somo la Kiswahili alipigwa butwaa baada ya kuambiwa mwanafunzi wa Darasa la Saba ameacha shule. Nahau “pigwa butwaa” ina maana gani?
- a. Kukubaliana b. kushangaa c. kufurahi d. kuchukizwa e. kukataa
15. Juhudi za Suli kufanya kazi serikalini ziligonga mwamba baada ya kukosa cheti cha Kumaliza Elimu ya Msingi. Nahau ‘gonga mwamba’ katika sentensi hii ina maana gani?
- a. Kufika mwisho kabisa b. kupasua mwamba mgumu c. kufika kikomo d. kufanya jambo bila mafanikio e. kupata suluhu ya kazi
16. Tabia ya wanafunzi kuchelewa kufika shuleni imeota mizizi. Nahau ‘ota mizizi’ ina maana gani?
- a. Kufanikiwa kufika shuleni b. kujificha ili wasionekane c. kustawi na kudumu sana d. kupenda kuishi shuleni e. kutodumu kwa muda mrefu
17. Neno jumuishi linaloundwa kutokana na maneno ‘kuku, njiwa, kunguru na bata’ ni lipi?
- a. Wadudu b. ndege c. mboga d. Wanyama e. kitoweo

18. Chikoyo alihuzunika sana aliposikia taarifa za kifo ya babu yake. Katika neno ‘aliposikia’ kiambishi kipi huwakilisha wakati uliopita?
a. a- b. -po- c. -sik- d. -ki- e. -li-
19. “Mwanafunzi alicheza vizuri.” Ukanushi wa sentensi hii ni upi?
a. Mwanafunzi hakucheza vizuri b. mwanafunzi hakuchezaga vizuri
c. mwanafunzi hatacheza vizuri d. mwanafunzi hucheza vizuri
e. mwanafunzi hajacheza vizuri
20. Maneno haya hayajapangwa katika utaratibu wa kiafabeti: dada, kisu, Andika, cheza, zuhura.” Yakipangwa kwa utaratibu wa kialfabeti seti ipi itakuwa sahihi kati ya zifuatazo?
a. Kisu, cheza, Andika, zuhura, dada
b. Andika, cheza, dada, kisu, zuhura
c. Zuhura, cheza, dada, kisu, Andika
d. Zuhura, kisu, dada, cheza, Andika
e. Cheza, Andika, kisu, dada, zuhura
21. “Wanafunzi hupenda kula maharage.” Sentensi hii ipo katika hali gani kati ya zifuatazo?
a. Timilifu b. uliopo c. mazoea d. uliopita e. ujao
22. Neno lipi linakamilisha sentensi isemayo, “Humo _____ alimoingia yule nyoka.”
a. Ndimu b. ndiyo c. ndipo d. ndiko e. sipo
23. Neno lipi kati ya yafuatayo halilandani na maneno mengine?
a. Mkunga b. mchungaji c. muuguzi d. tabibu e. daktari
24. “Mama alipata bahati ya kusalimiana na Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.” Neno lipi kati ya yafuatayo linaweza kutumika badala ya neno ‘bahati?’
a. Shani b. tunu c. fursa d. hiba e. wasaa
25. “Kaa anatembea upandeupande.” Katika sentensi hii neno ‘upandeupande’ limetumika kama aina gani ya neno?
a. Kivumishi b. kiwakilishi c. kielezi d. nomino e. kitenzi
26. Upepo unaovuma kwa nguvu na kwa kasi, kiasi cha kubomoa majengo huitwaje?
a. Ngurumo b. radi c. kimbunga d. mvua e. kipupwe
27. Mimi _____ mtoto kwenye familia yetu. Neno lipi linakamilisha sentensi hii kwa usahihi?
a. Ndiyo b. ndiwe c. ndiye d. ndie e. ndio

28. “Yule mtoto nyumbani anakuja.” Upi ni mpangilio sahihi wa maneno unaounda sentensi hii?
- Anakuja yule mtoto nyumbani
 - Mtoto nyumbani yule anakuja
 - Nyumbani yule mtoto anakuja
 - Mtoto yule anakuja nyumbani
 - Yule nyumbani anakuja mtoto
29. Neno lipi linaundwa kutokana na silabi ‘ondoko’ zilizochanganywa?
- Ndoo
 - Kondoa
 - kondoo
 - ondoka
 - ondoa
30. Nomino ipi imeundwa kutokana na kitenzi ‘imba’?
- Kuimba
 - wimbo
 - imbika
 - imbiwa
 - imbisha
31. “Wanakijiji walisherehekea mwenge wa uhuru mpaka liamba.” Nahau ‘mpaka liamba’ kama ilivyotumika katika sentensi hii ina maana gani?
- Hadi usiku
 - hadi asubuhi
 - hadi machweo
 - hadi asubuhi
 - hadi jioni
32. “Ringa alipopata taarifa ya kifo cha wazazi wake aliinika kichwa.” Je, Ringa alifanya nini kati ya vitendo vifuatavyo?
- Aliinamisha kichwa kwa huzuni
 - Aliinua kichwa juu kwa huzuni
 - Alitikisa kichwa kwa huzuni
 - Aligonga kichwa kwa huzuni
 - Alishika kichwa kwa huzuni
33. “Alipofika kazini bila kutarajia alipewa barua ya kupandishwa cheo.” Methali ipi ina maana sawa na maelezo hayo?
- Riziki kama ajali huitambui ijapo
 - Raha haiji ila baada ya taabu
 - Mgaagaa na upwa hali wali mkavu
 - Usiandikie mate angali wino upo.
 - Tamaa mbele mauti nyuma
34. “Nchi ya Tanzania ipo kusini _____ nchi ya Kenya. Neno lipi kati ya yafuatayo linafaa kukamilisha sentensi hii kwa usahihi?
- Mwa
 - ya
 - kwa
 - wa
 - na
35. “Juakali anatembea kwa maringo _____ kinyonga.” Jibu lipi linakamilisha sentensi hii kwa usahihi?
- Mithili
 - kwa sababu
 - kwa kuwa
 - mfano
 - kinyume

SEHEMU B (Alama 5)

Kwa kutumia maneno yaliyomo kwenye kisanduku, kamilisha barua ifuatayo kwa kujibu swali la 36 – 40 kwa kuandika herufi ya jibu lililo sahihi katika fomu yako ya kujibia.

A. N. Puyanga D. 22/12/2023	B. YAH: MAOMBI YA KUJIUNGA KIDATO CHA KWANZA E. Neema Puyanga	C. Mkuu wa Shule
--------------------------------	--	------------------

Kijiji cha Nyankoronko,
S.L.P 27,
RUKWA
36. _____

37. _____
Shule ya Sekondari Sinzieni,
S.L.P 11,
Singida.

Ndugu,

38. _____

Tafadhali husika na kichwa cha habari hapo juu.

Mimi ni mwanafunzi niliyemaliza Elimu ya Msingi mwaka 2023 katika shule ya msingi Nyankoronko. Nimefaulu vizuri Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi katika yangu yote sita na kupata wastani wa alama B. Naomba kujiunga na masomo ya Kidato cha Kwanza katika shule yako. Naambatanisha nakala ya matokeo yangu ya Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi. Nitafurahi iwapo ombi langu litakubaliwa.

Ni mimi mtiifu,

39. _____

40. _____

SEHEMU C (Alama 10)

Soma kwa makini habari ifuatayo kisha jibu swali la 41 – 45 kwa kuandika jibu sahihi katika fomu yako ya kujibia.

Ukataji wa miti umekuwa chanzo kikubwa cha uharibifu wa mazingira. Binadamu hufyeka miti kwa lengo la kupata mkaa, kufanya shughuli za kilimo, kuchana mbao, kujenga nyumba na mahitaji mengine mengi. Hapa Tanzania ukataji miti umefanywa kwa kiasi kiasi kikubwa sana hasa miaka ya hivi karibuni.

Binadamu amediriki hata kukata miti kwa kuchoma majani pembezoni mwa vyanzo vya maji. Ukataji wa miti kwenye vyanzo vya maji umekuwa ukisababisha madhara kadha wa kadha kama vile: kukauka kwa vyanzo vya maji na ukosefu wa mvua kwa muda mrefu. Endapo binadamu ataendelea na uharibifu huo kwa muda mrefu madhara mengine mengi yanaweza kujitokeza.

Licha ya binadamu kutambua madhara ya ukataji miti ovyo hususani kwa kupitia vyombo vya habari, bado amekuwa **akibeza** ushauri huo unaotolewa na wataalamu wa mazingira na kuendelea na uharibifu. Hii inakumbusha wahenga walivyosema “**sikio la kufa halisikii dawa.**” Kutokana na uharibifu huo maeneo mengi ya nchi yamekuwa yakikosa mvua za uhakika na mara nyingi hupata Dhoruba zenye madhara kwa binadamu na makazi yao. Hivyo watu wanashauriwa kupanda miti, kuacha kuchoma mkaa na kuchoma majani pembezoni mwa vyanzo vya maji.

Maswali

41. Andika kichwa cha habari kinachofaa kwa habari uliyosoma
42. Methali ipi yenye maana sawa na methali isemayo ‘sikio la kufa halisikii dawa?’
43. Ni athari zipi zinaweza kumpata binadamu kutokana na ukataji wa miti ovyo? Taja athari mbili
44. Neno ‘beza’ kama lilivyotumika katika habari uliyosoma lina maana gani?
45. Funzo gani unalipata kutokana na habari uliyosoma?

HABARI YA KUSIKILIZA MAELEKEZO KWA MSIMAMIZI

Zingatia yafuatayo kabla ya kusoma maelekezo kwa watahiniwa:

- i. Hakikisha unasoma hadithi kwa sauti na taratibu kwa mara ya kwanza huku ukizingatia alama zote za uandishi zilizopo katika hadithi hiyo. Unaposoma kwa mara ya pili ongeza kidogo kasi ya usomaji.
- ii. Muda utakaotumia kuwaspomea watahiniwa hadithi ni dakika tano (05) na muda utakaotumika kwa watahiniwa kujibu maswali ni dakika tano (05). Sehemu hii itafanyika kwa dakika kumi (10)
- iii. Wakati utakapokuwa unawasomea wanafunzi hadithi, hakikisha kuwa watahiniwa wote hawafungui karatasi yenye maswali ya mtihani.
- iv. Wasomee watahiniwa kwa sauti maelekezo (1 – 4).

MAELEKEZO KWA WATAHINIWA

1. Nitasoma kwa sauti hadithi mara mbili, hivyo kila mmoja asikilize kwa makini.
2. Nitakapokuwa nasoma hadithi hakikisha kuwa karatasi yako ya maswali haijafunguliwa
3. Nikisoma hadithi kwa mara ya kwanza, sikiliza bila kujibu maswali na nikimaliza kusoma kwa mara ya pili, jibu swali la 1 -n 5 kisha endelea kujibu maswali mengine (6 – 45).
4. Naanza kusoma hadithi sasa hivyo sikiliza kwa makini.

HADITHI

Baraka ni kijana aliyeishi bila wazazi. Wazazi wake walifariki kwa ajali ya ndege. Alilelewa na bibi yake mzaa baba aitwaye Bibi Mwema. Alikuwa mjukuu wa pekee wa Bibi Mwema. Baraka ni kijana mwenye nidhamu ya hali ya juu. Kila siku aliamka mapema ili kumsaidia bibi yake kazi za nyumbani kisha alijiandaa Kwenda shuleni.

Baraka alipomaliza Elimu ya Msingi, bibi yake alipata maradhi. Baraka hakuwa na fedha ya kumpeleka hospitali. Mungu si athumani, alipata kibarua cha kufyatua matofali. Alipata pesa ya kumtibia bibi yake. Baada ya muda kupita hali ya bibi ilitengamaa na Baraka aliendelea na masomo ya sekondari. Baraka alisoma kwa bidi na kufaulu vizuri mitihani yake. Baadaye alijiunga na Chuo Kikuu cha Dodoma kusomea kozi ya udaktari.

Baraka alipohitimu masomo yake alirudi kijijini na kuwa Mganga Mkuu wa Zahanati. Anatibu watu kutoka Kijiji kwao na vijiji vya Jirani. Wanavijiji wanampenda sansa Daktari Baraka. Wao wanamuona kama lulu kwao kwa sababu amekuwa msaada mkubwa sana kijijini.